תלמוד ירושלמי · מפרשים · נועם ירושלמי · סדר זרעים

נועם ירושלמי על שביעית

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

נועם ירושלמי על שביעית

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/נועם-ירושלמי-על-שביעית/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
פרק ו 10
הלכה א 10
פרק ח 12
הלכה א 12
פרק י 17
הלכה א 17

פרק א

הלכה א

קטע ג

ר' קרוספא בשם ר' יוחנן ר"ג וב"ד התירו באיסור שני פרקים הראשונים. ר' יוחנן בעי לא כן תנינן אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו עד שיהא גדול ממנו בחכמה ובמנין ר' קרוספא בשם ר' יוחנן שאם בקש לחרוש יחרושו (והוא כמו דאמרינן במוע"ק (דף ג') א"ל ר' זירא לר' אבהו כו' ר"ג וב"ד היכי מצי מבטלי תקנתא דב"ש וב"ה. והא תנן אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אלא א"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין אשתומם כשעה חדא. א"ל אימר כך התנו ביניהון כל הרוצה לבטל יבוא ויבטל) ויעקרו אותו מן המשנה ר' קרוספא בשם ר' יוחנן שאם בקש לחזור יחזורו:

והנה בירושלמי (פ"ק דשבת ה' ד') אמרינן שמואל אמר לא שנו אלא בתוך שמנה עשרה (פי' וע"כ אין ב"ד יכול לבטל כו' אלא א"כ גדול ממנו בחכמ' ובמנין) הא חוץ לי"ח אפי' קטן מבטל התיבון הרי שביעית הרי חוץ לי"ח דבר ור' יוחנן מקשי לה לר' קרוספא בשם ר' יוחנן ר"ג וב"ד התירו באיסור שני פרקים הראשונים ור' יונתן בעי לא כן תני שאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אלא א"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין (פי' וא"כ מוכח דאפי' חוץ מי"ח דבר אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אלא א"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין). אתא ר' אבון רב יהודא אמר שמואל לא שנו אלא חוץ לי"ח הא בתוך י"ח אפי' גדול אינו מבטל מפני שעמדה להם בנפשותיהם כו'.

עוד אמרינן שם נחמן ברי' דרב שמואל ב"נ בשם ר"ש ב"נ חמש חטאות מתות רצו ב"ד לבטל מבטלין. אמר ר"ח ב"א הדא דאת אמר שלא ידחו למיתה ויפלו לנדבה. אבל ליקרב ע"ג המזבח אין חטאת מתה קרבה עכ"ל. והנה הירושלמי הזה הוא תמוה מאוד. דהא חמש חטאות מתות הם הלמ"מ כמו דאמרינן בב"ק (דף ק"י) ובנזיר (דף פ"ו) ובכמה מקומות וא"כ איך אמר שאם רצו ב"ד לבטל מבטלין וגם מהו הנ"מ בין שלא ידחו למיתה ויפלו לנדבה. ובין ליקרב כיון שהלמ"מ הוא שתמות ועיין בנזיר (ד' כ"ו):

ע"כ נ"ל לבאר ותחילה אביא מה שכתבתי בספרי א"ה (דרוש כ"ד) מה שביארתי על הרמב"ם מה' ממרים (פ"ד ה"ג) שכתב שאין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אלא א"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין. אפי' בטל הטעם שבגללו גזרו הראשונים או התקינו אין האחרונים יכולים לבטל עד שיהיו גדולים מהם. וכתב על זה הראב"ד עיטור שוקי ירושלים בפירות קשי' עלי' שהראשונים תיקנוהו וריב"ז בטלה אחר החורבן מפני שנתבטל הטעם של הראשונים. ולא הוי גדול כראשונים. ולכאורה צריך להבין מה זה

שהקשה הראב"ד מהא דעיטור שוקי ירושלים. מפני מה לא הקשה מהא דאמרינן פ"ג דביצה (דף ד') משחרב ביהמ"ק התקין ריב"ז שיהיו מקבלים עדות החודש כל היום. אלמא אע"ג דאמרינן שם דתנן בראשונה היו מקבלים עדות החודש כל היום כולו. פעם אחת נשתהו העדים מלבוא ונתקלקלו הלוים בשיר. התקינו שלא יהיו מקבלים עדים אלא עד המנחה ואעפ"כ תיקן ריב"ז אחר החורבן שלא יהי' מקבלים אלא עד המנחה. ע"כ נראה לי שמזה לא הקשה הראב"ד דזה בודאי כיון שלאחר החורבן נתבטל הטעם א"כ למאי יעבורו ב"ד וימנו משני. דהא כתיב כזה ראה וקדש. בשלמא תחילה היו מוכרחין בכדי שלא יתקלקלו הלוים בשיר ע"כ תיקנו שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה נוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש בכדי שלא יהי' קלקול בשיר. אבל מכיון שבטל הטעם דהיינו לאחר החורבן הרי איכא חיוב לקדש עפ"י הראי' וע"כ מודה בזה הרמב"ם שאפי' קטנים ממני בחכמה ובמנין יכולים לבטל כיון שבטל הטעם. והא שכתב הרמב"ם דבעינן דווקא גדולים ממנו בחכמה ובמנין היינו במקום שלא איכפת לן אם גזירה הראשונה יהי' במקומהאבל במקום דאיכא טעמא שלא יעקר קידוש החודש עפ"י הראי' בזה מודה הרמב"ם דכיון שנתבטל הטעם לא בעינן שיהי' גדולים בחכמה ובמנין:

ומעתה נוכל לומר דלא קשה מה שהקשה הראב"ד על הרמב"ם. והרמב"ם והראב"ד אזלי לטעמיי'. דלכאורה יש לדקדק קצת בהא דאמרינן בר"ה (ד' ל"א) ר"פ אמר כרם רבעי היה עולה לירושלים מהלך יום לכל צד כו' מה טעם כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות כו'. ויש לדקדק לכאורה דכל התקנות היינו לתקן תקנה והכא הוא רק לבטל התקנה הראשונה ואין זה דומה לשאר תקנות וביארתי שם עפ"י מאי דאמרינן במכות (דף י"ט) ר' יוסי אומר יכול יעלה אדם מ"ש בזה"ז בירושלי' כו' ומסיק שם בגמ' דלעולם קדושה ראשונ' קידשה לשעתה ולא קידשה לע"ל כו' והכריחו התוס' שם שהגירסא הוא לעולם קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לע"ל. ובזה ישבתי שם דעת הרמב"ם שכתב (בפ"ו מה' בית הבחירה) ובמה נתקדשה בקדושה הראשונה שקידשה שלמה שהוא קידש העזרה וירושלים לדעתן וקידשן לע"ל לפיכך מקריבין הקרבנות כולן אעפ"י שאין שם בית בנוי ואוכלים קדשי קדשים בכל העזרה אעפ"י שהיא חריבה ואינה מוקפת במחצה וכתב עליו הראב"ד ולא ידעתי מאין לו ובכמה מקומות ואם אין מקדש ירקבו. אבל לפי מה שביארתי ניחא שפיר דקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא ואפ"ה אמרינן דאם אין מקדש ירקבו משום דבעינן מזבח והראב"ד שהשיג על הרמב"ם ס"ל כגירסת רש"י דקדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לע"ל. וע"כ

הקשה דאי אמרינן דקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לע"ל א"כ תקשה כל הני מתניתין דתנן אם אין מקדש ירקבו:

והנה בספרי ע"י הארכתי בזה דילפינן נ"ר ממ"ש אי אמרינן שבתר למד אזלינן ועיין במכות (ד' י"ח) א"כ אי איפשר לאכול נ"ר בזמן הזה משום דילפינן ממעשר דבתר למד אזלינן. וכן ביארתי שם על הירושלמי (פ"ג דמ"ש) א"ר זעירא ר' חנינא ור' יונתן עלו לירושלים נתמנו להם פירות וביקשו לפדותן אמר לון חד סבא אבוכון לא עבד כדין אלא מפקיעין חוץ לחומה ופודין אותן כו' ר' פנחס מסאב לה ופדה לה דו חשש לדין ולדין ועיין במה שבארתי (פ"ג דמ"ש). ולכאורה אי סבירא להו דקדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לע"ל א"כ אמאי לא פדו אפי' בירושלים. וע"כ כתב המפרש מהרא"פ דספיקי מספקא לי'. אבל לפי מה שביארתי דאעפ"י שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לע"ל. אפ"ה אין אוכלים משום דגמר מבכור ניחא שפיר דלאוכלם אי איפשר ולפדותם ג"כ אי איפשר

וא"כ אי אמרינן דבתר למד אזלינן א"כ צריך למילף רבעי ממעשר דאפי' אי אמרינן דקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לע"ל. אפ"ה אין אוכלים נ"ר בירושלים וכבר הוכחתי שם דר"פ דאמר כרם רבעי ס"ל בזבחים (ד' מ"ט) דבתר למד אזלינן א"כ אין אוכלים נ"ר בירושלים משום דמקשינן למעשר ומעשר לבכור. וגם לפדותו בירושלים אי איפשר ג"כ משום דקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לע"ל וא"כ אין פודין בקירוב מקום. והכי אמרינן בירושלמי (ספ"ק דמ"ש) רב זבידי הוה יתיב מתני לברי' הרוצה לחלל מעות על פירות בזמן הזה (צ"ל בירושלים בזמן הזה וכן איתא בתוספתא) בין אלו בין אלו קדשי כדברי ב"ש. ב"ה אומרים מעות כמו שהן ופירות כמו שהן עבר ר' קרוספא א"ל לא תניתי' כן אלא פירות על מעות כו' וא"כ פירות על מעות בזמן הזה בירושלים לב"ה פירות כמו שהן ומעות כמו שהן ואינו תופס הפדיון משום שהוא בקירוב מקום ואפ"ה אינם יכולים לאכול:

וא"כ לאחר החורבן אי איפשר שיהי' התקנה דכרם רבעי עולה לירושלים לכל צד. והטעם כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות. דמלבד שבטל הטעם של כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות עוד יפסיד הפירות של רבעי. דמה יעלה עמהם בירושלים לאוכלן משום דמקשינן לבכור. ולפדותן ג"כ אי איפשר משום דלדעת הרמב"ם קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לע"ל. א"כ מוכרח להוציא אח"כ מירושלים ולפדותן. ואי אמרינן דקלטוהו מחיצות אפי' ליתנהו למחיצות. א"כ יהי' מוכרח לטמאותן כמו דאיתא שם בירושלמי ר' פנחס מסאב לה ופדה לה. וע"כ כיון דנפיק מינה חורבה התקין ריב"ז

וביטל התקנה הראשונה. והשתא ניחא לר"פ דתקנה גמורה שנו כאן וריב"ז התקין תקנה גמורה:

והשתא ניחא מה שהקשה הראב"ד ז"ל על הרמב"ם מהא דעיטור שוקי ירושלים בפירות שריב"ז ביטלה אחר החורבן מפני שנתבטל טעם הראשונים ולא הי' גדול כראשונים. שזה אינו שמה שכתב הרמב"ם שאין ב"ד יכולים לבטל כו' עד שיהי' גדול מהם אעפ"י שנתבטל הטעם אינו רק דווקא אם הוא ביטול הגזירה הראשונה. אבל אין בזה מכשול. אבל אם רואים בזה שצריכה הטעם לבטל הגזירה הראשונה וכמו שביארתי לענין עיטור שוקי ירושלים בפירות שאם יכנסו הפירות לא יהי' ראוים לאכילה ויפסידו פירות רבעי. בודאי יכולים לבטל אף שקטנים בחכמה ובמנין וכמו שכתב שם הרמב"ם ויש לב"ד לעקור אף דברים אלו אעפ"י שהוא קטן מן הראשונים שלא יהי' גזירות אלו חמורות מד"ת עצמה עיי"ש. ומה שהקשה הראב"ד על הרמב"ם מהא דעיטור שוקי ירושלים בפירות הוא משום דאזיל לטעמיה דס"ל דאי אמרינן דקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לע"ל א"כ נאכל בירושלים. דהא הקשה על הרמב"ם שכתב דקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לע"ל. דאמאי אמרינן דאם אין מקדש ירקבו אלמא דס"ל דאי אמרינן דקידשה לשעתה וקידשה לע"ל מותר לאכול בירושלים. ולפי מה שכתב הראב"ד דלא קידשה א"כ יוכל לפדות. וא"כ הי' יכול להיות התקנה אפי' לאחר החורבן ואפ"ה ביטלה ריב"ז. אלמא מכיון שבטל הטעם שבשבילו גזרו הראשונים. ע"כ יכלו האחרונים לבטל. אעפ"י שאין גדולים מהם:

ובזה איפשר לבאר הא דאמרינן בביצה (ד' ה') רבא אמר אף מתקנת ריב"ז ואילך ביצה אסורה מי לא מודה ריב"ז שאם באו עדים מן המנחה ולמעלה שנוהגין אותו היום קודש ולמחר קודש. ופי' רש"י אע"ג דתיקן לקבל עדות החודש כל היום להיות מונין למועדות מן הראשון ואפי' באו עדים לאחר המנחה. אבל מלעשות יו"ט שני לא נעקרה תקנה ראשונה ממקומה. והנה התוס' הקשו וזה לשונם וקשה דמנין לי' הך סברא שתיקנו לענין מועדות לחודש הא לענין יו"ט הוי שני נמי קדוש וא"כ תהא הביצה אסורה ואימא כו'. אבל לפי מה שביארתי ניחא שפיר דלדעת הרמב"ם אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו אלא א"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין אפי' בטל הטעם שבשבילו גזרו הראשונים או התקינו אין האחרונים יכולים לבטל עד שיהי' גדולים מהם. וביארתי שהטעם שביטל ריב"ז שיהי' מקבלים עדות החודש כל היום לאחר חורבן ביהמ"ק. אעפ"י שהי' קטן מהראשונים. אך היכא דיש טעם בדבר. דכיון שלאחר החורבן נתבטל הטעם א"כ מצוה לקדש עפ"י הראי' בשלמא תחילה היו מוכרחין שלא יתקלקלו הלוים בשיר אבל לאחר

החורבן שנתבטל הטעם א"כ יש מכשול שלא יקדשו המועדות עפ"י הראי'. ע"כ לא תהא גזירות אלו חמורות מד"ת (כמו שכתב הרמב"ם) וע"כ אעפ"י שהוא קטן מב"ד הראשון. אעפ"כ התקין ריב"ז שיהי' מקבלין עדות החודש כל היום כולו. אף זהו לענין המועדות אבל לענין איסור מלאכה שאסרו אם באו עדים מן המנחה ולמעלה זה אינו יכול ריב"ז לבטל התקנה הראשונה מפני שאינו גדול כראשונים וע"כ בודאי אסור במלאכה כמו קדושה אחת וע"כ ביצה נמי אסורה.

ובזה איפשר לבאר הירושלמי. נחמן ברי' דרשב"ג בשם רשב"נ חמש חטאות מתות אם רצו ב"ד לבטל מבטלין היינו אם ב"ד רואים מאיזה טעם לצורך שעה לבטל חמש חטאות מתות דהיינו שלא ימותו בזה יכולים לבטל. שזהו לבטל בשב וא"ת. וע"כ יכולים לבטל כמו דאמרינן ביבמות (דף צ') בעי לאותובך ערל הזאה ואיזמל כו' השתא דשנית שב ואל תעשה לאו מיעקר הוא כולהו שב ואל תעשה נינהו. וע"כ בחמש חטאות מתות אם רצו ב"ד לבטל יכולים לבטל. דבשב ואל תעשה לאו מיעקר הוא. אמר חיי' בר אדא הדא דאת אמר שלא ידחו למיתה ויפלו לנדבה. דזהו בשב ואל תעשה אבל ליקרב ע"ג המזבח אין חטאת מתה קרבה פי' שזהו לעקור בקום ועשה. ע"כ אין יכולים רבנן לבטל (פי' שלא תימא כיון דיכולים לעקור שלאימותו א"כ יכולים להקריב ג"כ. וכמו דאמרינן בב"ק (דף קט"ו) אלא מעתה חטאת שמתו בעלי' תיפוק לחולין דאדעת' דהכי לא אפרשה. אמרי חטאת שמתו בעלי' הלכתא גמירי לה. וא"כ כיון דחכמים ביטלו לצורך שעה שלא תמות. א"כ יכולים נמי לעשות להקריב אותה. (או דלא נימא דהא דפקע ממנה הקדושה. וכמו דאמרינן בריש מעילה (דף ב') דחמש חטאות המתות לא נהנין ולא מועלין. היינו טעמא משום דהולכים לאיבוד ולא הוי קדשי ה' וא"כ כיון דחכמים יכולים לבטל לצורך שעה שלא ימותו. א"כ ממילא יכולים להקריב. ע"ז אומר דיכולים לבטל רק בשב ואל תעשה דהיינו שלא ימותו. אבל לא שיקרבו שזהו בקום ועשה. וע"כ אין ביכולת חכמים לבטל:

ואיפשר שזהו תירוץ על ר"ג וב"ד שהתירו בשני פרקים הראשונים דאין ב"ד יכולים לבשל דברי ב"ד חבירו אלא א"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין [ועוד דבשביעית (פ"ק) אמרינן דהוה הלכה למשה מסיני דאמרינן התם ר' חייא בר אבא בעי קומי ר' יוחנן ועכשיו למה הן חורשין בזקינות א"ל בשעה שניתנה הלכה ניתנה שאם בקשו לחרוש יחרושו. (פי' כיון דעשר נטיעות הוא הלמ"מ שחורשין עד ר"ה. א"כ מוכח דבזקינות אין חורשין עד ר"ה. וכה"ג אמרינן במוע"ק (ד' ג') דידהו הוא הלכה למשה מסיני כו' וכיון דהלכתא למשרי ילדה לאו ממילא זקינה אסורה.

וע"ז אומר דחמש חטאות המתות אם רצו ב"ד לבטל מבטלין. משום דבשוא"ת יכולים לבטל. וה"נ לענין חרישה שאפי' חרישה דאורייתא הוא לר' יוחנן בעשה כמו דאיתא (רפ"ח דכלאים) דר"א אמר אין לוקין על החרישה בשביעית. ועיין במוע"ק (ד' ג') החורש בשביעית רבי יוחנן ור"א חד אמר לוקה וחד אמר אינו לוקה. ועוד שהרי תוספות שביעית הוא רק בעשה. וכמו דאמרינן (שם) רבי יוחנן אמר ימים שהוסיפו חכמים לפני ר"ה והכי קאמר יכול ילקה על תוס' שביעית. וא"כ איפשר לומר כיון שעיקרו הוא. עשה דהיינו שביתה. ע"כ אעפ"י שעושה מלאכה הרי הוא כמו שב ואל תעשה שמבטל ממילא לעשה דשביעית. ועיין בספרי ע"י (ס"ב) על מה שהקשו התוס' ביבמות (ד' צ') דאמרינן התם בעי לאותובך ערל הזאה ואיזמל סדין בציצית כו' השתא דשנית לן שב ואל תעשה שאני הכא נמי שב ואל תעשה. והקשו התוס' דמ"ט הוי סדין בציצית שב ואל תעשה. וכלאים הוי קום ועשה. וביארתי שם שכיון שלא אסרה התורה ללבוש בגד בלא ציצית. ע"כ אם אינו מטיל ציצית בבגד הרי הוא עובר בשב ואל תעשה. וה"נ איפשר לומר שהוא מבטל מ"ע דשביתה. ויש לחלק):

ובזה איפשר לבאר מה שהבאתי בנ"י (ס' ב') הירושלמי (פ"ד דגיטין) (ה' ב') עבר וביטלו נשמעינה מהדא אם ביטלו ה"ז מבוטל דברי רבי רשב"ג אומר אינו יכול לבטלו ולא להוסיף על תנאו. יאות אמר רשב"ג מ"ט דרבי ד"ת הוא שיבטל והם אמרו שלא ביטל ודבריהם עוקרין ד"ת וכי שמן על זיתים וענבים על היין לא תורה הוא שיתרום. והם אמרו שלא יתרום. ולא עוד אלא שאם עבר ותרם אין תרומתו תרומה. ר' אושעי' אמר לר' יודן נשי' באגדה דסבך מאן דייק לן פי' באגדה דסבך היינו רבי שהי' זקינו של ר' יודן נשי' מאן דייק לן מי הוא שיפרש אותם. ולכאורה אינו מבואר הכונה וכי בשביל שהקשה על דברי רבי א"ל באגדה דסבך מאן דייק לן. וביארתי שם עפ"י מאי דאמרי' בגיטין (ד' ל"ג) אמר רב שמואל ב"י שמעית מיני' דרבי אבא תרתי חדא כרבי וחדא כרשב"ג. ולא ידענא הי כרבי והי כרשב"ג. אמר רב יוסף נחזי אנן דכי אתא ר"ד אמר מעשה ועשה רבי כדברי חכמים אמר לפניו רבי פרטא כו' א"כ מה כח ב"ד יפה. וחזר רבי ועשה כרשב"ג. וכתבו התוס' שם משום דלא מפלגי רבי ורשב"ג אלא בהני תרי מילי במה כח ב"ד יפה בשום הדיינים ובביטול הגט. ולכך מדמה להו אהדדי. ומסתמא כשחזר בו מזה חזר בו מזה. ובירושלמי דכתובות (פ' י"א ה"ו) אתא קומי רבי בעא מיעבד כרבנן אמר לי' לא כך כו' וע"ז א"ל באגדה דסבך מאן דייק לן דהא סובר רבי בשום הדיינים כרשב"ג דמה כח ב"ד יפה. וא"כ הכא הי' נמי לו לומר דביטלו אינו מבוטל משום מה כח ב"ד יפה:

אך לפי מה שביארתי אפשר לומר דא"ל באגדה דסבך היינו שאמר לו לר' יודן נשי' דאגדה דסבך דהיינו זקינך. והיינו רבי דאמר ביטלו ה"ז מבוטל. א"כ סובר דרבנן אינם יכולים לעקור בקום ועשה. דהא מדאורייתא לא הוי גט וא"כ אינם יכולים רבנן לעקור בקום ועשה וכמו דאמרינן מאי טעמא דרבי דין תורה הוא שיבטל ודבריהם עוקרין ד"ת. אבל רשב"ג אביו של רבי אמר שאין יכול לבטלו ולא להוסיף על תנאו. היינו שרבנן יכולים לעקור ד"ת ור"ג שהוא אביו של רשב"ג התיר שני פרקים הראשונים אעפ"י דהוי דאורייתא דהא כיון דהלכתא למשרי ילדה זקינה ממילא אסורה וא"כ משמע דיכולים לעקור וס"ל דזה הוי כמו בקום ועשה שזהו דוחק לומר דהוי כמו שב וא"ת כמו שביארתי וע"ז אמר לר' יודן נשי' באגדה דסבך דהיינו זקינך דהיינו רבי אומר ביטלו מבוטל הרי הוא חולק על אביו ועל זקינו ר"ג ע"ז אמר באגדה דסבך מאן דייק לן (אך באמת לא קשי' על רבי דהא רבי דאמר דשביעית בזמן הזה דרבנן כמו דאמרינן במוע"ק (דף ב') ועי' תוס' יבמות (ד' פ"ח) ודוק:

פרק ו

הלכה א

קטע ג

ריב"ח אמר מד"ת נתחייבו הדא הוא דכתיב והביאך ה' אלקיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך כו' אבותיכם לא נתחייבו אלא לאחר ארבע עשרה שנה שבע שכיבשו ושבע שחילקו אבל אתם כיון שנכנסתם נתחייבתם אבותיכם לא נתחייבו עד שעה שקנו כולה אבל אתם ראשון ראשון קונה ומתחייב ואמר ר' אליעזר מאליהן קבלו המעשרות מ"ט בכל זאת אנו כורתים אמנה וכותבים כו' מה מקיים ר"א מאבותיך פתר לה לעתיד לבא כו'

והנה מדברי הר"ש ועיין בשנות אלי' נראה דהא דאמרינן מאליהן קבלו המעשרו' וכן בכמה מקומות בירושלמי כמו שהביא כולם הר"ש עיין שם היינו דווקא לאחר שחרב הבית אבל בזמן הבית לכ"ע דאורייתא אלא דנ"מ דלר"י דקדושה במצות הקב"ה קיימת אפי' בזמן הזה אעפ"י שחרב הבית אבל לר"א דאמר מאליהן קבלו המעשרות בטלה עכשיו קדושת הארץ דסתמן לא הי' בלבן אלא בזמן שביהמ"ק קיים כן פיר' הר"ש א"כ משמע דבזמן ביהמ"ק הוי לכ"ע מדאורייתא:

ולכאורה הוא תמו' מהא דאית' בירושלמי (פ"ד דקדושין) אשר לא יאכלו מקדשי הקדשים הא בקדשי הגבול יאכלו אמר ר' יוסי גדולה היא החזקה מכיון שהוחזקו שם

להיות אוכלין אף כאן אוכלין וניחא תמן דכתיב הציבי לך ציונים הכא מה אית לך כמ"ד מאליהן קבלו המעשרות וא"כ משמע דאפי' בימי עזרא אמרינן דתרומה לא הוי רק מדרבנן וא"כ מוכח דלא כהר"ש אלא דכיון דמאליהן קבלו המעשרות הוי דרבנן אפי' בימי עזרא גופא אך איפשר לומר דהא דקאמר בירושלמי דמאליהן קבלו המעשרות וע"כ הוי דרבנן אפי' בימי עזרא גופא היינו אף דמאליהן קיבלו הוי כמו דאורייתא בזמן ביהמ"ק היינו לענין שארי דברים כגון לענין דברים התלויים בקרקע כגון חלה וערלה וכלאי הכרם אבל לענין תרומה הוי בלא"ה דרבנן כמו דאמרינן בכתובות (דף כ"ד) דאמר ר"ה ברי' דר"י אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי אפי' למ"ד דתרומה בזה"ז דרבנן חלה דאורייתא שהרי ז' שכיבשו וז' שחילקו נתחייבו בתרומה ואמינא להו אנא אדרבה אפי' למ"ד תרומה בזה"ז דאורייתא חלה דרבנן דתני' בבואכם אל הארץ כו'. והנה הירושלמי ס"ל כרבנן דבי רב דאפי' למ"ד דתרומה בזה"ז דרבנן חלה דאורייתא והוא כמו דאמרינן בירושלמי (פ"ק דחלה) ר' יהושע' שאל לכהנא מניין שהם חייבין בחלה ופטורים מן המעשרות כו' חזר ואמר מארבע עשר מה ארבע עשר חייבים בחלה ופטורים מן המעשרות אף אלו חייבים בחלה ופטורים מן המעשרות אלמ' די"ד שכיבשו ושחילקו נתחייבו בחל' ולא נתחייבו במעשרו' וכן אמרינן בירושלמי (פ"ק דערלה) נטעו אעפ"י שלא כיבשו חייב וכר' ישמעאל דאמר כל ביאות האמורות בתורה לאחר ארבעה עשר שנה נאמרו ושבע שכיבשו ושבע שחילקו ר' הילא בשם ר' לעזר מודה ר' ישמעאל בחלה ובערלה ותני כן בבואכם לפי ששינה משמעו שינו חכמים חיובו פי' דבחלה נתחייב מיד מדכתיב בבואכם וגם בערלה מדכתיב ונטעתמלמעט הנטוע ביד העו"ג אלמא דמיד נתחייבו בחלה. וכן אמרינן בירושלמי (רפ"ב דחלה) כך משיב ר"ע את ר"א אין את מודה לו בשעה שנכנסו ישראל לארץ ומצאו קמחים וסלתות שהן חייבים בחלה ולא גידולי פטור הן כו' אלמא דבחלה נתחייבו מיד משא"כ בתרומ' מחמת שאין החיוב רק דווקא בביא' כולכ'. וע"ז אומר (בקידושין) כמ"ד מאליה' קבלו המעשרות ואע"ג דבזמן הבית שקדשו מאליהם הוי דאורייתא ה"מ לענין שאר דברים התלויים בקרקע אבל לא לענין תרומות ומעשרות וע"ז אומר כמ"ד מאליהם קבלו המעשרות והוא דלריב"ח דאמר מד"ת נתחייבו א"כ אפי' בתרומות ומעשרו' נמי נתחייבו מיד ובהא דריש והטיבך והרבך מאבותיך כו' אבותיכם לא נתחייבו אלא לאחר שבע שכיבשו אבל אתם כיון שנכנסתם נתחייבתם ואבותיכם לא נתחייבו עד שעה שקנו כולה אבל אתם ראשון ראשון קונה ומתחייב וא"כ אפי' תרומה חייבת ג"כ מדאורייתא אבל למ"ד מאליהן קבלו המעשרות א"כ קאי האי והטיבך לע"ל א"כ לענין במה שתלוי בקדושת הארץ בזמן הבית הוא

מדאורייתא אבל לענין תרומה הוי דרבנן אפי' בזמן עזרא משום דלאו כולהו סליק ועיין במה שביארתי ע"ז בירושלמי (פ' בתרא דיומא) וברמב"ם ספ"א מה' תרומות ודוק:

פרק ח

הלכה א

קטע ד

תני המוכר מוכר לאוכלין והלוקח לוקח לעצים לא הכל ממנו וצ"ל לא כל הימנו דמאחר שהמוכר חישב לאוכלם לא כל הימנו של הלוקח לחשוב לעצים דמאחר דנחתא לי' קדושת שביעית ביד המוכר ע"כ לא כל הימנו של הלוקח לחשוב לעצים המוכר מוכר לאוכלין והלוקח לוקח לאוכלין וחישב עליהם לעצים לא הכל ממנו (צ"ל לא כל הימנו) ולכאורה הך סיפא זו ואצ"ל זו היא דמה ברישא שהמוכר מוכר לאוכלים והלוקח חישב עליהם מיד לעצים אמרינן דלא כל הימנו א"כ בסיפא דחישב עליהן הלוקח מתחילה לאוכלים ואח"כ חישב עליהם לעצים בודאי דלא כל הימנו וא"כ לכאורה היה צריך לגרוס הך סיפא תחילה והוי בדרך לא זו אף זו או איפשר לומר דהך רישא מיתפרשא לענין הדמים שלא יהיה דמי שביעית וע"ז אומר שהמוכר מוכר לאוכלים והלוקח לוקח לעצים פי' שכונתו שלא יהיה הדמים דמי שביעית (ואפשר שהמוכר ע"ה ואין מוסרין דמי פירות שביעית לע"ה) וע"ז אמר לא כל הימנו דכיון שהמוכר חישב לאוכלין א"כ הדמים שנוטל המוכר בודאי יש עליהם קדושת שביעית ואח"כ אומר המוכר מוכר לאוכלין והלוקח לוקח לאוכלין וחישב עליהם העצים לא הכל ממנו (פי' לא כל הימנו אפילו לענין הסיאה והאזוב והקורניס גופא דצריך לנהוג בהם קדושת שביעית כיון דחישב עליהם תחילה לאוכלין כמו שחישב המוכר ע"כ אע"ג שחישב עליהם אח"כ לעצים לא כל הימנו וצריך לנהוג בהם קדושת שביעית אבל ברישא מיירי לענין הדמים דבתר המוכר אזלינן אבל לענין המקח איפשר דבתר לוקח אזלינן אבל בסיפא דחישב הלוקח תחילה לאוכלין ואח"כ חישב עליהם לעצים ע"כ לא כל הימנו אף לענין גוף המקח ג"כ:

אח"כ אומר המוכר מוכר לעצים והלוקח לוקח לאוכלין וחישב עליהם לעצים מה אנן קיימים אם כשנתן לו מעות ואח"כ משך דמי עצים נתן לו אם כשמשך ואח"כ נתן לו מעות דמי אוכלים נתן לו אלא כי אנן קיימים כשנתן לו מעות ואח"כ משך תפלוגתא דר"י ור"ל על דעתי' דר' יוחנן דאמר אין המעות קונות ד"ת (ט"ס וצ"ל המעות קונות ד"ת)

דמי עצים נתן לו על דעתי' דרשב"ל דו אומר המעות קונות ד"ת (ט"ס וצ"ל אין המעות קונות ד"ת) דמי אוכלים נתנם לו:

והנה בספרי שפת הנחל הבאתי מה שכתבתי בספרי נ"י (ד' ח') דלכאורה צריך להבין דמה נ"מ אם המעות קונות ד"ת או שהמשיכה קונה וביארתי שם עפ"י מה שכתב המקנה בקידושין (פי' כיון דודאי אף לר"י משיכה קונה במציאה ומתנה וכן קנין הכסף לר"י הכסף עצמו מקנה במשיכה וכן בחליפין כיון שמשך זה קנה חבירו ועיקר הפלוגתא דר"י ר"ל במוכר מטלטלין באיזה הדבר היה הקנין של משיכה ואם במשיכת המוכר למעות או במשיכת הלוקח להחפץ או נימא דאלים כח הלוקח טפי וצריך הלוקח לעשות משיכה בהחפץ כו' וביארתי שם הירושלמי בזה דלמ"ד המעות קונות אלים כח המוכר ולמ"ד משיכה קונה אלים כח הלוקח וע"כ אומר הירושלמי דהמוכר מוכר לעצים (פי' שלא יהיה בהדמים קדושת שביעית) והלוקח חישב לאוכלים תלוי בהא דאם מעות קונות אלים כח המוכר וע"כ דמי עצים נתנם לו שהוא חישב לעצים ואי אין מעות קונות ד"ת א"כ כח הלוקח אלים טפי והוא חישב לאוכלים (וא"כ לפי"ז יהיה צריך להפוך הגירסא נתן לו מעות ואח"כ משך תפלוגתא דר"י ור"ל על דעתי' דר' יוחנן דו אמר המעות קונות ד"ת דמי עצים נתנם לו על דעתי' דר"ל דו אמר אין המעות קונות ד"ת דמי אוכלים נתנם לו [והוא דוחק ולקמן יתבאר הירושלמי בפשיטות יותר]:

[**וכתבתי** שם שעדיין צריך לבאר דא"כ אמאי משני דווקא כשנתן לו מעות ואח"כ משך. ואמאי לא משני בשמשך ואח"כ נתן מעות כיון דעיקר הפלוגתא הוא איזה כח עדיף אם כח המוכר או כח הלוקח דאי אמרינן דמעות קונות כח המוכר עדיף טפי ואי אמרינן דמשיכה קונה כח הלוקח עדיף טפי ע"כ ביארתי עפ"י מאי דאמרינן בע"ג (דף ס"ב) גבי הא דבי ר' ינאי יזפי פירות שביעית מעניים ופרעו להו בשמינית אתי א"ל לר' יוחנן א"ל יאות הם עבדין וכנגדן באתנן מותר ועיי"ש בתוס' ד"ה יאות כו' ומכאן דקדק ה"ר אלחנן כו' ועוד הוסיף רבינו יצחק שאפי' לא מכרה העו"ג אלא כיון שמשכה אצלו קודם שיתן הדמים דקיי"ל משיכת העו"ג קונה והוי כמו בא עלי' ואח"כ נתן לה אתננה מותר כו'. וע"כ אם משך ואח"כ נתן לו מעות לא היו הדמים נתפשין בקדושת שביעית כיון שקנה אותם תחילה במשיכה:

וכמו דאמרינן בירושלמי (פ"ח דשביעית) ר' יוחנן שתי חמרא ויהיב פריטי עד כדון ר' יוחנן דהוא מתייהמון הא שאר כל אדם דלא מתייהמון לא ר' יעקב בר אחא מחוי לי' כהדא כו' וכתב המפרש מהרא"פ שהיה יין של חול והמעות של שביעית. ודרך השותים יין דיהבו זוזי אחר השתי' וה"ל כמו פורע לחנוני מדמי שביעית אם לא בהקדים לו דינר

ור"י עשה כן משום דר' יוחנן שהוא אדם גדול פי' וה"ל לגבי דידי' כאלו יהיב לי' כבר המעות ואין זה כפורע חוב אבל אדם אחר לא ורבנן הללו זה מראה לו תחילה וזה אמר לו ליתן תחילה שיהא כאלו כבר קבלו הדמים כו' וכל זה דוחק:

ע"כ נראה לי דהאיסור הוא משום דאין מוסרין דמי פירות שביעית לע"ה וכמו דאמרינן בסוכה (ד' ל"ט) וליתב לי' בהדי' לפי שאין מוסרין דמי פירות שביעית לע"ה וע"כ אמר ר' יוחנן הוי שתי חמרא ויהיב לי' פריטי וא"כ כיון שכבר שתה החמרא ע"כ לא היה דמי שביעית והוא כמו דאמרינן בע"ג (ד' ס"ג) דבי ר' ינאי יזפי פירות שביעית מעניים ופרעו להו בשמינית כו' וע"כ כיון דהוי שתי תחילה ע"כ אין הדמים נתפשים בשביעית ור' יוחנן אזיל לטעמי' כמו דאמר התם יאות הן עבדי' וכנגדן באתנן מותר וע"ז אומר עד כדון ר' יוחנן דהוא מתייהמון הא שאר כל אדם שאינם נאמנים וא"כ יהיו מוכרחין לשלם תחילה וא"כ יהיה דמי שביעית וע"ז אומר ר' יעקב אחוי לי' כהדא ונסב לי' כהדא פי' היה מראה המעות והי' לוקח תחילה הפירות וע"כ כיון שמשך תחילה ל היו המעות נתפשין בקדושת שביעית וכמו שכתב ר"י בתוס' שם (דאפילו לא מכרה כו' אלא כיון שמשך אצלו קודם שיתן דמים ע"כ לא היו הדמים חלופי כו' וכן אמרינן שם ר' חזקי' הוה אמר הב לי מן קומוי כו' כמאן דלא יהיב לו מדמי שביעית פי' שתחילה היה נוטל הפירות ואח"כ היה נותן לו הדמים וע"כ לא היו הדמים דמי שביעית והמפרש מהרא"פ שגה בזה אך כעת נראה שהוא דוחק בפי' הירושלמי ועוד דהא אמרינן שם אם בשמשך ואח"כ נתן לו מעות דמי אוכלים נתן לו אלמא אעפ"י שמשך תחילה אמרינן דדמי אוכלים נתנם לו:

ע"כ נראה לי שכך הוא הפי' המוכר מוכר לעצים והלוקח לוקח לאוכלים וחישב עליהם לעצים (פי' איך הוא הדין) וע"ז אומר מה אנן קיימים אם כשנתן לו מעות ואח"כ משך דמי עצים נתנם לו פי' שזה ודאי אם הלוקח חישב לאוכלים ע"כ הדמים נתפשין בקדושת שביעית ואעפ"י שאח"כ חזר וחישב עליו לעצים אעפ"כ אין מחשבה מוציאה מידי מחשבה ראשונה דכבר חלה עליו קדושת שביעית [ועיין בקדושין(דף נ"ט) איתיבי' ר"ל כו' ודוק] ובירושלמי (פ"ק דערלה) נטעו סייג וחישב עלי' למאכל בא במחשבה למאכל וחישב עליו לסייג לא כל הימנו ואם המוכר לעצים והלוקח לאוכלים ואח"כ קודם גמר מקח חישב עלי' לעצים וא"כ בודאי הוא לעצים ולא חל קדושת שביעית ואע"ג שחישב תחלה לאוכלים אך בשעה שחישב לא הי' עדיין שלו וא"כ איך תחול עליו המחשבה של אוכלים להיות קדוש בקדושת שביעית כיון שלא הי' עדיין של הלוקח ובשעה שהי' שלו אז כבר חישב עליו לעצים וע"ז אומר המוכר מוכר לעצים והלוקח

לאוכלים חישב עליהם פי' איך הוא הדין) וע"ז אומר מה אנן קיימין אם כשנתן מעות ואח"כ משך דמי עצים נתנם לו (פי' אם חישב הלוקח לאוכלים בשעת נתינת המעות ואח"כ קודם המשיכה חישב עליהם לעצים כמו שחישב המוכר א"כ כיון שחזר וחישב לעצים קודם שמשך וא"כ דמי עצים נתנם לו דהא עיקר הקנין הוא המשיכה ולא המעות ואם כשמשך ואח"כ נתן לו מעות דמי אוכלים נתנם לו כיון דבשעת משיכה שהוא הקנין חישב לאוכלים וא"כ אינו יכול לחזור בו אח"כ ולחשוב לעצים וא"כ בודאי דמי אוכלים נתנם לו):

וע"ז קאמר אלא כי אנן קיימין כשנתן לו מעות ואח"כ משך תפלוגתא דר"י ור"ל כו' (פי' דלעולם מיירי כשנתן לו תחלה מעות ובשעת נתינת מעות חישב לאוכלים ואח"כ קודם המשיכה חישב לעצים ויהי' תלוי בפלוגתא דר' יוחנן ור"ל) על דעתי' דר' יוחנן דו אמר דמעות קונות ד"ת דמי אוכלים נתנם לו (פי' אעפ"י שחכמים תקנו משיכה אעפ"כ כיון דמדאורייתא מעות קונות ע"כ אהני מחשבתו שחישב לאוכלים כיון דמדאורייתא מעות קונות והוי דידי') [וכמו שפסק הרמב"ם (פ"ט מה' תרומות ה"י) שכתב יראה שאם מכר הכהן פרתו לישראל ולקח הדמים אעפ"י שעדיין לא משך הלוקח ה"ז אסור להאכילה תרומה שדין תורה מעות קונות כו' ואם מכר ישראל לכהן אעפ"י שנתן הדמים לא תאכל בתרומה עד שימשוך א"כ מבואר דכיון דמדאורייתא מעות קונות ע"כ אסור להאכילה תרומה וה"נ כיון שחישב הלוקח תחילה לאוכלים והוא כבר נתן המעות ע"כ דמי אוכלים נתנם לו לר' יוחנן דאמר דמדאורייתא מעות קונות ומזה הירושלמי יש סיוע להרמב"ם ז"ל] על דעתי' דר"ש בן לקיש דו אמר אין המעות קונות ד"ת דמי עצים נתנם לו (פי' לר"ל שסובר דאין המעות קונות מדאורייתא וע"כ כיון שחזר הלוקח וחישב לעצים דמי עצים נתנם לו דרא בשעה שחישב עליו לאוכלים לא הי' שלו כלל דהא ר"ל סובר דאין המעות קונות מדאורייתא וע"כ לר"ל אמרינן דדמי עצים נתנם לו ודוק) (ועיין בש"ע יו"ד (סי' של"א) הלוקח פירות תלושין לאוכלין יקבעו למעשר כו' ומאימתי יקבעו משיתן דמים אעפ"י שלא משך וכתב הש"ך שהרי דמים קונים מן התורה ועיין בירושלמי (פ"ג דמעשרות) דמים מהו שיטבלו כמקח או מאחר שהבעלים מוציאין אותה לא נטבלה ודוק. אן שעדיין צריך לבאר הא דאמרינן אם כשמשך ואח"כ נתן לו מעות דמי אוכלים נתנם לו הא לפי מה שהבאתי מהירושלמי (פ"ח דשביעית) דר' יוחנן שתי חמרא ויהיב פריטי א"כ מוכח מזה דאם משך תחילה אין הדמים נתפשים בקדושת שביעית וא"כ איך קאמר אם כשמשך ואח"כ נתן לו מעות דמי אוכלים נתנם לו. ע"כ נראה לי דהא דאמרינן דר' יוחנן הוי שתי חמרא ויהיב פריטי היינו דווקא משום שכבר שתה וכמו

שהאריך בזה הרא"ש אם דווקא בשמינית משום שלא הי' פירות שביעית בעולם והביא שם מה שדקדק הרמב"ם מדלא מוקי הך דצאו ואכלו ואני פורע חושש משום שביעית שפרעו קודם אכילה אלמא דמותר בכל הענינים ואין זה כל כך ראיה דצאו ואכלו ואני פורע משמע לאחר אכילה כשיעשה חשבון וכן ר' יוחנן הוי שתי חמרא ויהיב פריטי משום דליתא בעין אבל אם משך תחילה הוי המעות חלופי שביעית והא דקאמר התם עד כדון ר' יוחנן דהוא מתיהמון פי' שהוא נאמן ע"כ לא הי' פורע עד לאחר אכילה הא שאר כל אדם דלא מתייהמון לא (פי' אינו יכול לעשות כן שאינו נאמן שיפרע לאחר השתי') ע"ז אומר ר' יעקב בר אחא בשם רבינא מחוי לי' כהדא ונסב לי' כהדא איפשר לומר דלא כמו שביארתי שהי' אחר משיכה דהא כבר הבאתי ראי' מהירושלמי דאפי' אחר משיכה נתפשין בקדושת שביעית ע"כ הי' נוטל במתנה והי' נותן הדמים במתנה וכמו דאמרינן בסוכה (דף ל"ט) הלוקח לולב מחבירו בשביעית נותן לו אתרוג במתנה וע"כ הי' מחוי לי' כהדא ונסב ליה כהדא כו' שהי' מחוי המעות ונסב לי' כהדא פי' שהי' לוקח יין ומראה לו המעות אבל לא הי' לוקח דרך מכירה:

ואיפשר שע"כ מביא הירושלמי שזה שייך לפלוגתא דהתם דפליגי ר"י ור"א דלר"י שביעית מתחללת בין דרך חילול בין דרך מכירה ור"א אומר דאין שביעית מתחללת אלא דרך מכירה וע"כ מביא דר"י הוה שתי חמרא ויהיב פריטי בכדי שלא יהי' נתפשים הדמים בקדושת שביעית מחמת שאין מוסרין דמי פירות שביעית לע"ה וכן ר' יעקב ב"ר אחא מחוי לה כהדא ונסב כהדא אבל לר"א הי' יכולים ליתן המעות שלא בדרך מכירה אלא דרך חליפין ודרך חליפין אין נתפשים המעות אך ר' יוחנן לטעמי' דס"ל דשביעית מתחללת בין דרך מקח בין דרך חליפין:

[**עוד** שם בירושלמי המוכר מוכר לעצים והלוקח לוקח לאוכלים הי' זה מעמיד וזה מעמיד ריבה כהדא אם המוכר תובע ללוקח יעשו כדברי הלוקח ואם הלוקח תובע למוכר יעשו כדברי המוכר וכא כן. ופירש המפרש שהוא בדרך תמיה דמה שייך כאן תובע ונתבע להעמיד על החזקה כיון שאינם מחולקים כו' ע"ש. וטעה בזה והוא תוספתא הביאה הרי"ף והרא"ש פ"ק דקדושין זה אומר במנה וזה אומר במאתים והלך זה לביתו וזה לביתו ואח"כ תובע זא"ז אם הלוקח תובע את המוכר יעשו כדברי המוכר ואם המוכר תובע ללוקח יעשו כדברי הלוקח (פי' מי שבא אצל חבירו לגמור המקח מסתמא נתפייס לצד השני) וע"ז אומר המוכר מוכר לעצים והלוקח לוקח לאוכלים כו' הי' זה מעמיד וזה מעמיד ריבה כהדא (נ"ל שצ"ל ייבא כהדא) פי' דאתי כהדא אם המוכר תובע ללוקח

יעשו כדברי הלוקח ואם הלוקח תובע למוכר יעשו כדברי' המוכר וה"נ הדין כן דמי שבא אצל חבירו לגמור המקח נתפייס לחבירו ודוק]:

פרק י

הלכה א

קטע ט

ר' יוחנן אמר בגין חרישה. רשב"ל אמר בגין בנין. על דעתי' דר"י כל מלאכה שהיא פוסקת בשביעית (פי' משום איסור שביעית. על דעתי' דר"ש בן לקיש כל מלאכ' שהיא פוסקת מאליו. (והנה המפרש פירש שפסקו מלעשות המלאכה בשביעית כו' ע"ש. והוא דוחק דא"כ אמאי קאמר ר"ל בגין בנין למה דווקא בנין. ע"כ נראה לי לבאר עפ"י מאי דאמרינן בב"ב (דף ה') אמר ר"ל הקובע זמן לחבירו ואמר לו פרעתיך בתוך זמני אינו נאמן ולואי שיפרע בזמנו תנן בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן ה"ד אילימא דא"ל פרעתיך בזמני פשיטא בחזקת שנתן כו' אלמא עביד אינש דפרעי' בתוך זימני' שאני הכא דכל שפא ושפא זימני' הוא וא"כ משני לר"ל דכל שפא ושפא זימני הוא:

וע"כ אומר בגין בנין (פי' דבבנין כיון דכל שפא ושפא זימני' הוא וא"כ כשבונה שפא שניה א"כ הראשונה נעשית מלוה). וע"ז אומר וכל מלאכה שפוסקת (פי' בנין דכל שפא ושפא זימני' הוא):

וע"ז אומר מה ר' יוסי כר' יהודא דר' יוסי אומר כל מלאכה שפוסקת בשביעית משמטת ושאינה בשביעית אינה משמטת [והוא ט"ס וצ"ל ר' יהודא דאמר הראשון ראשון משמט [וכן הגיה בהגהות הגר"א] ופי' דלר"ל שמפרש בגין בנין והטעם משום דכל שפא ושפא זימני' הוא. א"כ הוא סובר כר' יהודא דאמר הראשון ראשון משמט וכמו דאמרינן לעיל בירושלמי מפני שהוא מקיף לו פעם שני נעשית הראשונה מלוה. ומשני מכיון לתובעו ראוי ליתן לו מעות וכאן הואיל וראוי ליתן מעות נעשית הראשונה מלוה) וע"ז אומר ולא ר' יוסי כר' יהודא דר' יהודא אמר אין דרך השולחני להיות נותן איסר עד שיטול דינר. וא"כ הכא בשכירות צריך ליתן לו מקודם וא"כ כיון שראוי לתובעו הוי מלוה מיד. וע"ז אומר אע"ג דר'יהודא אומר אין דרך השולחני להיות נותן איסר עד שיטול דינר מודה בשכר שכיר שאינו נוטל אלא לבסוף. וא"כ כיון שאינו נוטל אלא לבסוף ע"כ כל שפא הראשונה לא הוי מלוה אך לאחר שגומר שפא ראשונה ועושה בשפא שני' הוי הראשונה מלוה וכר' יהודא שאומר דהראשון ראשון משמט דמכיון שהוא מקיף לו פעם

שני' נעשית ראשונה מלוה דכיון שהוא ראוי לתובעו נעשית הראשונה מלוה וה"נ נעשית שפא ראשונה מלוה ודוק:

פשיטא דא מילתא מלוה שהיא נעשית כפרנית אינה משמטת כפרנית שהיא נעשית מלוה משמטת עיין ברמב"ם (פ"ט מה' שביעית ה' ח') הלוהו ותבעו וכפר בו והגיע השמטה והוא בכפירתו והודה אחר שעברה שביעית כו' אין השביעית משמטתו וכתב הראב"ד הנה הוא סובר כו' דלא כמו שהוא סובר דלאו בכפירה תליא מילתא אלא או שפטרוהו ב"ד בשבועתו ונשבע קודם שביעית כו' שאם הוא כמו שהוא פושט דברים כפשוטן מתניתין דשביעית קשי' והשביעית משמטת את השבועה והוא עומד בכפירתו כו' עיין שם. ולי נראה דהירושלמי אזיל לשיטתו דס"ל כמו דאמר רב הונא אמר רב בפ"ק (ד' ק"ו) דהאומר מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום ונשבע ובאו עדים שהוא פטור שנאמר ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו בעלים שבועה שוב אין משלמין ממון וכמו דאיתא בירושלמי (פ"ז דשבועות ה' א')